

Uloga časopisa Spremnost u održanju identiteta hrvatske zajednice u Australiji.

Mati, Grga

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:330598>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA KROATOLOGIJU

GRGA MATI

**ULOGA ČASOPISA SPREMNOST U
ODRŽANJU IDENTITETA HRVATSKE
ZAJEDNICE U AUSTRALIJI**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA KROATOLOGIJU

GRGA MATI

**ULOGA ČASOPISA SPREMNOST U
ODRŽANJU IDENTITETA HRVATSKE
ZAJEDNICE U AUSTRALIJI**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: prof. dr. sc. Sanja Vulić Vranković

Sumentor: dr. sc. Tamara Bodor

Zagreb, 2023.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Iseljeništvo u doba Prvog svjetskog rata i u međuratnom razdoblju	2
2.1. Djelovanje Hrvata u Broken Hillu i Sydneyju tijekom međuratnog razdoblja	3
3. Dolazak i djelovanje Hrvata New South Walesa nakon Drugog svjetskog rata	4
3.1. Osnivanje prvog hrvatskog društva u Sydneyju.....	5
3.2. Tisak Hrvata u Australiji	6
4. Časopis <i>Spremnost</i>	7
5. Zaključak	18
6. Literatura	20

1. Uvod

Tema ovog rada je formiranje zajednice Hrvata u Australiji krajem 50-ih godina 20. stoljeća na temelju časopisa *Spremnost* koji je kao mjesečnik izlazio u periodu od 1957. (odnosno 1958.) do 1977. godine, a kasnije kao tjednik izlazi sve do 2007. godine. Za analizu su izabrani prvi brojevi časopisa (od 2. do 5.). Istraživanje je provedeno na temelju uzorka glasila koje je dostupno u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Analizirana je prva godina izlaženja (1958.), ali tek od 2. broja objavljenog u lipnju (prvi tiskani broj iz travnja tamo se ne nalazi). Početak rada opisuje prva iseljavanja Hrvata u razdoblju Prvog svjetskog rata i međuratnog razdoblja te mjesta koja su naseljavali i u kojima su djelovali sve do kraja Drugog svjetskog rata. Najviše useljenika bilo je s područja Dalmacije koji su se u novoj zemlji nastavili baviti istim poslovima kao što su se bavili i u Hrvatskoj, a to su poljoprivreda i ribarstvo. Najpoznatije područje koje su Hrvati naseljavali bio je New South Wales (NSW), točnije mjesta kao što su Sydney i njegovo predgrađe; Broken Hill, Young, Dubbo i ostala mjesta gdje su u početku bili smješteni u prihvatnim logorima.¹ Ubrzo se počinju osnivati i klubovi, a jedan od prvih je Borbeni radnički pokret uz kojeg su se formirale kazališne skupine i tamburaški zborovi. Nakon završetka Drugog svjetskog rata, stvaranje novih političkih smjerova utjecalo je na emigraciju većeg broja Hrvata². U to vrijeme gradovi kao Sydney i Melbourne bili su glavna useljenička središta, nazivani još magnetima useljenika. Nedugo zatim dolazi i do osnivanja prvog hrvatskog društva u NSW 4. veljače 1951. godine na inicijativu Stipe Kralj-Dobrilovića pod nazivom Australsko-hrvatsko društvo.³ Kasnije, u sklopu društva počinju se izdavati novine i glasila čija je uloga bila informiranje te organiziranje australske hrvatske zajednice. Kratki opis novina koje su se tiskale u to vrijeme uvod je u temu rada; časopis *Spremnost* koji je ujedno bio i jedan od najdugovječnijih i najvažnijih na području Australije. Časopis se najviše prilagođavao svojim pretplatnicima koji su u svakom broju mogli pratiti nova zbivanja u Australiji, ali i politička zbivanja u svijetu i na području Hrvatske. Na samom početku treba istaknuti da na vrhu naslovne stranice časopisa uz naslov stoji slogan koji će se pojavljivati i u narednim brojevima tijekom idućih godina, a glasi: „Još Hrvatska nij' propala, dok mi živimo“. Slogan je uzet iz poznate budnice autora Ljudevita Gaja čime se osvješćuje da

¹ Tkalčević, *Povijest Hrvata u Australiji*, 31.

² Ponajprije uspostava komunističke Jugoslavije.

³ Hebrang Grgić, „Hrvatske novine u Australiji početkom 1930-ih godina : načini provođenja i izbjegavanja cenzure“, 277.

nisu Hrvati samo oni koji se nalaze unutar, već i izvan zemlje. Taj naslov dobro opisuje karakter časopisa. Svaki broj časopisa donosio je zanimljive i zvučne naslove koji su privlačili tamošnje starosjedioce, ali i mlade pozivanjem na osvještavanje hrvatstva i na borbu protiv tadašnjeg komunističkog režima. Potrebno je spomenuti kako je časopis bilježio pojave i događanja značajna za svakodnevni život zajednice sa svrhom očuvanja njezina identiteta.

2. Iseljništvo u doba Prvog svjetskog rata i u međuratnom razdoblju

Dugi niz stoljeća povijest nije bila naklonjena ekonomskim prilikama Hrvata. Ratna zbivanja na tadašnjem hrvatskom području, opustošena i nenaseljiva područja, prenapučenost otoka, bolest vinove loze⁴ i uvoženje jeftinog talijanskog vina te propast jedrenjaka primorala je tamošnje stanovništvo na iseljavanje. Neka od odredišta u 19. stoljeću bila su: Sjedinjene Američke Države, Latinska Amerika, Južna Afrika, Australija i Novi Zeland. Zbog navedenih potisnih faktora iz Hrvatske se do završetka Prvog svjetskog rata iselilo približno pola milijuna ljudi, od čega samo iz Dalmacije oko stotinu tisuća ljudi što je na tamošnju ukupnu populaciju iznosilo oko 20 %.⁵ Prvi doseljenici na kontinentu Australije većinom su bili iz Dalmacije, a bavili su se ribarstvom i poljoprivredom te kasnije i zahtjevnim poslovima kao što je rudarstvo. Godine 1910. Hrvati su se počeli društveno organizirati te je u Broken Hillu (New South Wales) osnovan ogranak Hrvatske seljačke stranke koja je djelovala pod utjecajem braće Radić. Izdavala je bilten *Seljačke novosti*, a s radom prestaje 1922. godine. Najviše Hrvata tada se naseljavalo u području New South Walesa, točnije u Broken Hillu, Youngu, Dubbou i u predgrađima Sydneya.⁶ Nakon izbijanja Prvog svjetskog rata Hrvati su u Australiji bili smatrani građanima neprijateljske zemlje te bi oni koji nisu imali australsko državljanstvo bili privedeni i internirani u koncentracijske logore koji su bili namijenjeni za pripadnike neprijateljskih zemalja. Najpoznatiji takav logor u Australiji gdje su bili smješteni Hrvati koji su bili primorani čekati kraj rata bio je Liverpool u New South Walesu. Mnogo njih prijavilo se u australsku vojsku boreći se za njene interese, dok su u domovini bili na strani austro-ugarske vojske i borili se za interese te države. Nakon stvaranja Kraljevine Srba,

⁴ Filoksera je jedan od najštetnijih nametnika u povijesti vinove loze, a na tlu Europe pojavljuje se u 19. stoljeću dok izvorno potječe iz Sjeverne Amerike.

⁵ Banović, *Potisni i privlačni faktori u iseljavanju iz Hrvatske u Australiju od konca 19. stoljeća do recentnog vremena*, 10.

⁶ Tkalčević, *Povijest Hrvata u Australiji*, 31.

Hrvata i Slovenaca, započela su velika iseljavanja Hrvata u Australiju s područja Hercegovine, Boke kotorske, Međimurja, Like, Korduna, Banije i Knina. Njihova odredišta bila su: Zapadna Australija, Sjeverni Queensland, New South Wales. Manji broj smjestio se u Viktoriju i dijelove Južne Australije. Iseljenici koji su dolazili u međuratnom razdoblju osnivali su organizacije pod jugoslavenskim imenima.⁷ O tim iseljenicima piše Ina Vukić, pripadnica mlađeg naraštaja Hrvata u Australiji.

Migracije iz Hrvatske nastavile su se tijekom kasnijih 1920-ih, nadalje, tako je do početka Drugog svjetskog rata u Australiju stizalo sve više Hrvata, veliki dio napuštajući Kraljevinu Jugoslaviju zbog njezine represivne politike protiv Hrvata osobito bez obzira jesu li sebe zvali Hrvatima ili Jugoslavenima. U ovom razdoblju Hrvati doseljavaju u velikom broju i u državu Western Australia gdje brojni postaju jedni od važnijih i većih proizvođača vina u Australiji, ali i ubrzani razvoj rudarstva privukao je mnogo Hrvata.⁸

2.1. Djelovanje Hrvata u Broken Hillu i Sydneyju tijekom međuratnog razdoblja

Broken Hill mjesto je u New South Walesu gdje je 1924. godine živjelo oko 240 Hrvata, a od toga samo pet žena. Nakon osnivanja Borbenog radničkog pokreta⁹ Broken Hill smatrao se jednim od najznačajnijih političko-kulturnih središta hrvatskih doseljenika čiji su članovi osnovali kazališnu skupinu i dva tamburaška zbora. Kako nisu imali svoju prostoriju, sastanci su se održavali u kući Jozе Alagicha. Mnogi Hrvati nisu bili zadovoljni orijentacijom ogranka Vidas koju su smatrali političkom i prokomunističkom organizacijom te se zbog toga velik broj njih nije želio uključiti u rad. Prvi igrokaz održan u Broken Hillu zvao se *Sunčanica*, prvi kazališni prikaz napisan na hrvatskom jeziku bio je *Za kruhom po Australiji*, a drugi *Žrtve duga*. Dva osnovana tamburaška sastava bili su *Proletar tamburica* koji je vodio Mate Pivac i *Sloboda* voditelja Billa Morrisa. Glavna zanimacija doseljenika bilo je boćanje, a uskoro se osniva nogometni klub pod imenom „Napredak“ za kojeg je potporu dalo četrdesetak doseljenika uplatom otprilike pet funti

⁷ Tkalčević, *Povijest Hrvata u Australiji*, 37-38.

⁸ Vukić, „Povijest Hrvata u Australiji i njihovih potomaka i za žene i muškarce najpopularnija zanimanja su bila: radnici, težaci, pomorci, ugostitelji, voćari, vinari, ribari“.

⁹ Pokret je osnovan sa sjedištem u Broken Hillu na poticaj istaknutog prijeratnog doseljenika i prvog predsjednika organizacije Jozе Alagicha. U vrijeme Prvog svjetskog rata on je bio sudionik poznate pobune hrvatskih mornara u Boki kotorskoj. Ideja je bila da se osnuje doseljenička politička organizacija u svrhu promicanja ideje internacionalnog radničkog pokreta. Organizacija je osnovana 15. lipnja 1928. godine u kući Petra Srzića.

za učlanjenje. Nakon šest mjeseci rada klub je kupio zemljište gdje je počela gradnja prostorija te je osim muške osnovana i ženska selekcija kao i selekcija mladeži, a prva odigrana utakmica bila je protiv talijanskog kluba što je potaknulo i osnivanje Nogometnog saveza Broken Hill.¹⁰ Borbeni radnički pokret je tijekom 1931. i 1932. godine izdavao bilten *Borba* koji je bio na meti državne cenzure u Australiji, a razlog tome bilo je širenje komunističke propagande u državi koja se u to vrijeme borila protiv komunističke ideologije.¹¹ Grad Sydney je u međuratnom razdoblju bio dom oko tisuću Hrvata koji su naseljavali kvartove Cabramatti, Leppington, Blacktown i Warriewood. Godine 1927. konzulat Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca osnovao je prvi klub u Sydneyu, a oni koji su htjeli pristupiti klubu morali su platiti jednu funtu. Nakon promjene imena Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca u Kraljevinu Jugoslaviju, 1930. godine tadašnji konzul te države Rodd Mikuličić osniva Jugoslavenski klub. Prvi hrvatski klub koji su osnovali Hrvati bez potpore bila je Zora. Klub su 1933. godine osnovali doseljenici koji su naselili zapadno predgrađe Sydneyja. Osnutak kluba potaknuo je i osnivanje kazališne skupine i organizirane su brojne kulturne i političke manifestacije. Klub prestaje s radom 1950. godine. U Cabramatti je između dva rata osnovan tamburaški zbor „Jadran“. Nije dugo prošlo te se osniva novi klub pod nazivom „Napredak“ koji počinje djelovati 1933. godine u Cabramatti, ubrzo mijenja ime u Ljubičić, a tri godine kasnije u Danica. Uz sam klub osnovana je i boćarska sekcija.¹²

3. Dolazak i djelovanje Hrvata New South Walesa nakon Drugog svjetskog rata

Nakon završetka Drugog svjetskog rata, stvaranje novih političkih smjerova utjecalo je na emigraciju većeg broja Hrvata, tzv. političkih emigranata. Dio je krenuo u Australiju, nepoznatu i daleku zemlju koja je nudila mirniji i sretniji smještaj. Krajem 1948. i početkom 1949. godine dolaze useljenici koji naseljavaju područje Sydneyja, Melbournea, Perth, otok Tasmaniju i drugo. U to vrijeme gradovi kao Sydney i Melbourne bili su glavna useljenička središta, nazivani još magnetima useljenika. Na početku su useljenici bili smješteni u prihvatnim logorima i bivšim vojničkim barakama te ih se tamo nalazilo na desetke tisuća. Mnogo Hrvata u razdoblju Drugog

¹⁰ Tkalčević, *Povijest Hrvata u Australiji*, 48-49.

¹¹ Hebrang Grgić, „Hrvatske novine u Australiji početkom 1930-ih godina: načini provođenja i izbjegavanja cenzure“, 277.

¹² Tkalčević, *Povijest Hrvata u Australiji*, 50-51.

svjetskog rata nalazilo se u logorima u različitim državama Europe. Na brodu koji je krenuo za Australiju pod nazivom „Brasil“ nalazilo se oko 160 Hrvata, a njihov put započeo je u luci Bremerhaven gdje su kratko vrijeme boravili u vojarnama njemačke mornarice u mjestu Emdenu. U gradu Aurichu, uz granicu s Nizozemskom, nalazilo se više nacionalnih grupa smještenih u prihvatnim logorima iz kojih su kretale u drugu zemlju. Tako se tamo našla i grupa Hrvata koji su stigli vlakom iz Italije, točnije iz logora Fermo i Averse te grupa Hrvata iz Austrije i Njemačke. Njihov doživljaj kada su ugledali Sydney opisao je Fabijan Lovoković: „Ako je ovo Sydney , te ako je ovo grad našeg budućeg boravka, onda smo više nego sretni. Mirno more, bijela i u drugim bojama jedra vijorila su se uz plavetnilo neba osvijetljeno ugodnim sunčanim zrakama, stvarala se slika raja na zemlji“.¹³

Kada su stigli na tlo Australije, bili su smješteni u prihvatne doseljeničke logore u Bathurstu, Matravilleu, Kyeemghu i Millwoodu. Od prvog dana predstavljali su se kao Hrvati i zastupali hrvatske nacionalne interese. Prvi značajan pothvat bio je javni nastup Hrvata u Sydneyju prigodom proslave australskog državnog praznika ANZAC Day 1951. godine.¹⁴

3.1. Osnivanje prvog hrvatskog društva u Sydneyju

Prvo hrvatsko društvo u NSW-u osnovano je 4. veljače 1951. godine na inicijativu Stipe Kralj-Dobrilovića pod nazivom Australsko-hrvatsko društvo.¹⁵ Osnivački sastanak održao se u kući doseljenika iz Malte po imenu Buggery kod kojega je ujedno nekolicina Hrvata pronašla smještaj. Na tom sastanku okupilo se pedesetak Hrvata iz svih krajeva New South Walesa. Ostali sastanci održavali su se u logoru (hostelu) Matraville gdje je bilo okupljeno mnogo Hrvata u većim sobama, primjerice kod Josipa Babića, Valentina Kipperta ili Stipe Dobrilovića. Vodstvo društva bilo je podijeljeno na: predsjednika Rudolfa Gabrona, tajnika Srećka Rovera, predsjednika nadzornog odbora Roberta Neumana i Fabijana Lovokovića. Nedugo nakon osnivanja društva bila je priređena i prva zabava čiju je dekoraciju hodnika i dvorane uredio Andrija Grgić.¹⁶ Društvo postaje okupljalište Hrvata gdje su se održavale manifestacije i ono postaje društveno, kulturno i političko središte u New South Walesu. Ubrzo društvo počinje i s izdavanjem tiska, a prvi je bio

¹³ Lovoković, *Hrvatske zajednice u Australiji : nastojanja i postignuća*, 8.

¹⁴ Tkalčević, *Povijest Hrvata u Australiji*, 93.

¹⁵ Isto.

¹⁶ Lovoković, *Hrvatske zajednice u Australiji : nastojanja i postignuća*, 17-19.

Hrvat na inicijativu Srećka Rovera koji je izašao 1952. godine, a tiskao se u kući Fabijana Lovokovića. Kasnije izlazi još nekoliko listova, a neki od njih su: *Spremnost* (1957. – 2007.), *Hrvatska volja* (1958.), *Jadran* (1958. – 1959), *Dom* (1958. – 1962.) i mnogi drugi. Društvo kasnije mijenja ime iz Australsko-hrvatsko društvo u Hrvatsko društvo Sydney. To se ime održalo sve do danas. Ovo društvo godinama je radilo na okupljanju Hrvata, a kasnije je počelo i s osnivanjem nogometnih klubova te širenjem po New South Walesu tako da je dobrotvornim ulaganjima kupovalo prostore u kojima je moglo djelovati.¹⁷ Hrvatima je nogomet uvijek bio više od sporta te su tako klubove nazivali hrvatskim imenima i imali obilježja Hrvatske kako bi postigli afirmaciju hrvatskog imena. Najveća konkurencija klubu Sydney Croatia (danas Sydney United 58 FC) bio je Sydney Soccer Club Yugal osnovan od strane projugoslavenskih hrvatskih migranata. Klub Yugal prestaje s djelovanjem onog dana kada nestaje i jugoslavenska država. Neki klubovi i društva koji su se kasnije osnovali bili su: King Tomislav Croatian Club, Croatian Club Jadran Hajduk, Australsko-hrvatsko kulturno i prosvjetno društvo „Braća Radić“, Udruga Sveta Marija s otoka Cresa i ostalo.¹⁸ Osnivale su se tamburaške i folklorne skupine te društva kojima je zajednički cilj bio promoviranje hrvatske nacionalnosti i jezika. Hrvatske zajednice ulagale su velike napore kako bi budućim generacijama prenijele istu ljubav prema domovini koju su imali i doseljeni Hrvati prije njih. Najveći uspjeh društava i zajednica bila je upornost prilikom promoviranja Hrvatske kako bi je Australija prihvatila i priznala kao slobodnu i nezavisnu državu, što se i ostvarilo 16. siječnja 1992. godine.

3.2. Tisak Hrvata u Australiji

Australske hrvatske novine, prema Borisu Škvorcu, „od samih početaka imale su glavnu ulogu prenositelja ideoloških obrazaca i tipova političkog opredjeljenja. To znači da se odnose prema hrvatskoj stvarnosti, kako onoj u Hrvatskoj, tako i prema unutrašnjoj organiziranosti i raslojenosti australskog hrvatskog nacionalnog korpusa.“¹⁹ Useljenici koji su došli nakon Drugog svjetskog rata nisu se mogli poistovjetiti s postojećim stanjem zbog toga što u ono vrijeme isključivo hrvatski tisak još nije postojao. Naime, kako piše Ina Vukić, ta je generacija hrvatskih useljenika bila „prva

¹⁷ Tkalčević, *Povijest Hrvata u Australiji*, 94.

¹⁸ Budak i Lalić, „Croatians in Sydney“, 95-96.

¹⁹ Škvorc, *Australski Hrvati: Mitovi i stvarnost*, 44.

koja je započela organizaciju i utemeljenje isključivo hrvatskih klubova“ pa onda i „tiskanje prvih novina i tjednika“. ²⁰ Važnost lista, glasila i novina bila je u informiranju te organiziranju australske hrvatske zajednice. Izlazile su na hrvatskom, ali i na engleskom jeziku, a neki od tjednika koji su bitno utjecali na razvoj i održavanje identiteta Hrvata u Australiji su: *Spremnost*, *Nova Hrvatska* i *Hrvatski vjesnik*. U početku su novine izlazile samo na hrvatskom jeziku zbog useljenika koji u to vrijeme nisu bili dobri poznavatelji engleskog jezika dok se s vremenom to počelo mijenjati te su tjednici izlazili na oba jezika. Engleski se počeo uvoditi zbog utjecaja na drugi naraštaj australskih Hrvata. ²¹ Novine *Yugoslav Australian Journal* odnosno *Jugoslavensko-australski list* izlazile su od 1960. do 1970. godine. Novine su bile izrazitog režimskog duha sve do 1970. godine kada glasilo mijenja ime i počinje izlaziti pod naslovom *Novo Doba*. Kasnije, 1993. godine, opet mijenja ime u *Novo vrijeme*, ali već iste godine novine su prodane Ivanu Jelačiću koji pokreće glasilo *Nova Hrvatska*. Novine su bile namijenjene Hrvatima, ali i ostalim doseljenicima iz bivše Jugoslavije. Novine *Hrvatski vjesnik* počinju izlaziti kao tjednik 1982. godine u Melbourneu, a prvi urednik bio je Ivica Butković sve do 1990. godine kada ga zamjenjuje dugogodišnji urednik Tomislav Starčević. Taj tjednik nije bio usko ideološki profiliran, nego dopušta iskazivanje različitih misli i stavova. Godine 2007. novim urednikom lista postaje Tonči Prusac, dok je izdavač Društvo hrvatske zajednice. ²²

4. Časopis *Spremnost*

U vrijeme Australskog-hrvatskog društva počelo je izdavanje glasila pod naslovom *Spremnost* koji nije bio namijenjen samo Hrvatima u Sydneyju, već u cijeloj Australiji. AHD Melbourne u to vrijeme izdavao je svoje glasilo, ali dogovorom dolazi do njegove obustave na području Sydneyja i Melbournea. Umjesto toga osniva se potpuno novo i zajedničko glasilo namijenjeno svim Hrvatima; *Spremnost*. Urednik glasila bio je Fabijan Lovoković te je prvi broj objavljen 15. prosinca 1957. godine. U tom broju napisana je božićna čestitka koja glasi: „Samo kao slobodan narod u svojoj nezavisnoj državi moći ćemo slobodno ispovijedati svoju vjeru“. Prvi tiskani broj

²⁰ Vukić, „Povijest Hrvata u Australiji i njihovih potomaka i za žene i muškarce najpopularnija zanimanja su bila: radnici, težaci, pomorci, ugostitelji, voćari, vinari, ribari“.

²¹ Škvorc, *Australski Hrvati: Mitovi i stvarnost*, 43.

²² Lovoković, *Hrvatske zajednice u Australiji : nastojanja i postignuća*, 610.

objavljen je 1958. godine. Glasilo je u početku izlazilo kao mjesečnik sve do 1977. godine kada se zaključuje da bi novine morale izlaziti kao tjedno glasilo Hrvata u Australiji. Martin Schneider bio je tehnički crtač zadužen za oblikovanje naslovne stranice i svih ostalih prikaza koji se pojavljuju u ostalim brojevima.²³

Kao stranačke novine prvih četrdesetak godina (od 1952. do 1990.) bile su utemeljene na ideji ponovnog uspostavljanja Nezavisne Države Hrvatske u njezinim „povijesnim granicama“.²⁴ Dana 3. veljače 1957. godine na otvorenom sastanku članova društva naglasilo se kako je osnovan Savez boraca HOP Sydney.

Prisutni se umoljavaju da pristupe u ovaj Savez, jer to nije stranka već opće hrvatski projekt na čelu s dr. Ante Pavelićem, s ciljem samo da se hrvatska nezavisnost postigne, a onda će narod u domovini o svemu drugom odlučiti.²⁵

Spremnost je od pokretanja bilo glasilo Hrvatskog oslobodilačkog pokreta²⁶ gdje je jedan dio prostora svojih novina prepuštalo političkim aktivistima²⁷ koji su se vodili onim usmjerenjima koja su u Jugoslaviji bila zabranjena. Ostali prostor novina koristio je kao instrument promidžbe politike i ideologije Hrvatskog oslobodilačkog pokreta. Nakon uspostave Republike Hrvatske, *Spremnost* i dalje ostaje glasilom Hrvatskog oslobodilačkog pokreta, a neovisno o njihovu političkom usmjerenju podržava sve humanitarne akcije australskih Hrvata.²⁸

Glasilo *Spremnost* u svakom broju na naslovnoj stranici ima prikazan stari hrvatski grb s prvim bijelim poljem s lijeve strane dok s desne ima prikazan grb grada Zagreba. Ispod naslova nalazi se podnaslov „Glasilo Hrvata Australije – Organ of Croatian sin Australia“. Glasilo iz godine 1. – broj 2 započinje velikim naslovom „Hrvatsko Antunovo“ u kojem se navode tri velika hrvatska Antuna: Dr. Ante Starčević, Dr. Ante Radić i Dr. Ante Pavelić koji, prema urednicima, predstavljaju definiciju hrvatske političke borbe za slobodu i nezavisnost Hrvatske. Spomenutima se iskazuje maksimalna pozornost i to pomno biranim riječima.

²³ Lovoković, *Hrvatske zajednice u Australiji : nastojanja i postignuća*, 604.

²⁴ Škvorc, *Australski Hrvati: Mitovi i stvarnost*, 46.

²⁵ Lovoković, *Hrvatske zajednice u Australiji : nastojanja i postignuća*, 60-61.

²⁶ Hrvatski oslobodilački pokret osnovan je 8. lipnja 1956. godine u Buenos Airesu u Argentini od strane Ante Pavelića i njegovih suradnika. Politika Hrvatskog oslobodilačkog pokreta težila je ponovnoj uspostavi Nezavisne Države Hrvatske, a težio je općehrvatskom, nadstranačkom i demokratskom pokretu (Ilić, *Hrvatski oslobodilački pokret*, 27).

²⁷ Jedan od njih bio je i sam Ante Pavelić čiji je članak citiran u ovom radu.

²⁸ Škvorc, *Australski Hrvati: Mitovi i stvarnost*, 48.

Tri velika hrvatska Antuna: Dr. Ante Starčević, Dr. Ante Radić i dr. Ante Pavelić predstavljaju jasnu definiciju hrvatske političke borbe za slobodu i nezavisnost Hrvatske, koja je u skladu sa svim načelima prave i nepatvorene demokracije. Ova tri hrvatska velikana su se pojavila u najkritičnije vrijeme povjesti čovječanstva, da poput pravih mesija hrvatskoga narodnoga duha govore u ime svih pokoljenja hrvatskih boraca od Domagojevih strielaca preko Svačićevih ustanika do ustaških junaka naše vječne Drine i legendarne Fazlagića kule...²⁹

O hrvatskom rodoljublju i spremnost na najveće žrtve za domovinu govori se i u članku „Na putu časti i slobode“.

Narod, cijeli narod, i mlado i staro, od hladne granice Drine do ubavog Medjumurja, od sirotice Istre do Zemuna – na svim stranama, na moru, u planinama, na širokim ravninama liepe Hrvatske – svo se diglo na noge, odlučno i ponosno, da već jednom budemo svoji na svome, da stresemo robstvo i da nam trobojka zaleprša u pravoj slobodi!³⁰

To sve vezano je uz 10. travnja 1941. godine što uredništvo, u skladu s ideologijom, uzima kao najveći datum hrvatske povijesti i najveći blagdan hrvatskih rodoljuba i junaka. Navodi se kako hrvatski zakleti neprijatelji nisu mogli razumno prihvatiti tu stvarnost te da se pojavom komunizma i njihovom vodiljom „bratstva i jedinstva“ sve to narušava.

No, hrvatski zakleti neprijatelji nisu mogli razumno prihvatiti tu stvarnost, nego su pokušali zločinom i otrovnom mržnjom uništiti sve što imamo, a domovinu nam ponovno baciti u lance mračnog robstva. Što nije uspjelo kraljevskim bradatim četnicima, uspjelo je međunarodnom komunizmu, koji je, pod krinkom „bratstva i jedinstva“ opet doveo velikosrbijanske šovinističke elemente na vrh uprava i vlasti u crvenoj jugoslaviji!³¹

U rubrici „Dogadajji u svijetu“ spominje se nekoliko zemlja kao što su: Indonezija, Jemen, Amerika, Rusija, Francuska, ali najzanimljivija je ona koju autori pogrdno nazivaju Titovina i o kojoj pišu sljedeće:

Navodno je ponovno došlo do pooštavanja odnosa između Tita i Kruščeva. Dok je'an prieti (uz podršku kom. Kine) drugi se brani i napada, a možda i jedan i drugi ponovno glume jer Tito treba dolara.³²

U broju iz svibnja objavljena su i opširna izvješća o proslavi spomenutog 10. travnja. Proslava 10. travnja provodila se u nekoliko gradova kao što su Sydney, Geelong, Perth, Brisbane i Melbourne. U člancima „Izvješća s proslave“ i „10. travnja“ opisuju se načini slavlja u spomenutim gradovima. Neki od načina bili su: nogometne utakmice, turniri u stolnom tenisu i šahu, održavanje govora i svetih misa, pjevanje i sviranje hrvatske i engleske himne nakon koje je održana minuta šutnje za

²⁹ Ilić, „Hrvatsko Antunovo“, 1.

³⁰ H. H., „Na putu časti i slobode“, 2.

³¹ Isto.

³² Uredništvo „Dogadajji u svijetu“, 3.

pale hrvatske borce i ostalo. Na zadnjoj stranici drugog broja ovog glasila nalazi se rubrika „Športske vijesti“ gdje su ispisani rezultati nogometnih utakmica i prikazana tablica poredaka nogometnih klubova. Ondje se još nalaze i razni mali oglasi za male poduzetnike kao što su krojački saloni „Hrvatski urar“ i slično. U rubrici „Da li znate?“ postavljaju se pitanja: Koji je najduži tunel na svijetu?, Koja je najviša građevina na svijetu? itd., a u rubrici „Traže se“ ispisana su imena i prezimena ljudi koji su zadnji put viđeni na područjima određenih gradova i manjih mjesta.

U kolovozu 1958. godine izašao je 3. broj, a na naslovnoj stranici stoji veliki naslov „Ostajemo vjerni oporuci Stjepana Radića“. Odmah na početku šalje se glasna poruka, a naslov je stavljen povodom godišnjice njegove smrti. Tekst govori kako je prošlo 30 godina od kada je S. Radić zadobio teške rane u beogradskoj narodnoj skupštini.

Dne 8. Kolovoza 1958. navršilo se je trideset godina od kako je, nakon zadobivenih rana u beogradskoj tkzv. „narodnoj skupštini“ dne 20. lipnja god. 1928. mučenički završio svoj život Vodja i Učitelj Hrvatskog Naroda Stjepan Radić, pa neka je ovo nekoliko redaka posvećeno ovom velikom sinu Domovine, koji je žrtvovao svoj život, da uvjeri cieli svijet, da Srbi i Hrvati ne mogu živjeti u jednoj državi i da je nemoguća bilo kakova „Jugoslavija“.³³

Iz sljedećeg glasila još je jasnije da je uredništvo *Spremnosti* Radića smatralo jednim od ključnih potvrda „mučeništva hrvatskog naroda“.

Danas Hrvatski Narod i svi ostali potlačeni narodi imaju ne jednoga, već na tisuće Radića, čija krv vapi u nebo, te ona ne će i ne smije biti zaboravljena, već ona mora dovesti do jedinstvene, čvrste i nerazorive fronte slobodoljubivog čovječanstva, koja će s lica zemlje zauvijek odstraniti zločinačku komunističku kugu.³⁴

Na drugoj stranici, prije nego u prethodnom broju, objavljena je rubrika „Događaji u svijetu“, u koju je s ostalim zemljama opet uvrštena i tzv. Titovina. Piše se o zdravstvenom stanju za Hrvate u emigraciji još jednog simbola njihove patnje; zagrebačkog nadbiskupa kardinala AlojzijaStepinca.

Svjetsko novinstvo piše o pogoršanju zdravstvenog stanja zagrebačkog nadbiskupa Kardinala Aloisiusa Stepinca. Uspješno je izvršena operacija na nozi, dok potrebni lijekovi trebali su stići iz Zapadne Njemačke. Kako ista viest donša, Titovi piloti nisu htjeli uzeti sa sobom ovaj mali paketić, jer su navodno „preobtereceni“.³⁵

³³ Ilić, „Ostajemo vjerni oporuci Stjepana Radića“, 1.

³⁴ *Isto*.

³⁵ Uredništvo, „Događaji u svijetu“, 2.

Na toj stranici pojavljuje se i mali kutak u kojem se poziva na pomoć pri radu Hrvatskog oslobodilačkog pokreta. Moglo se pomoći tako da se osobe u svom mjestu učlane u potporni savez HOP-a i tako izvrše svoju „Hrvatsku dužnost“. Taj kutak pojavljivat će se i u ostalim brojevima narednih godina. Rubrika „Hrvatska izvještajna služba“ prati događaj iz 7. srpnja 1958., a radnja je smještena u Buenos Aires (Argentina). U tekstu se navodi sudski postupak koji je pokrenut protiv bivšeg ministra vlade NDH Andrije Artukovića. Sudski postupak pokrenut je na temelju zahtjeva jugoslavenske komunističke vlade koja je sedam godina prije putem svog tadašnjeg generalnog konzula u San Franciscu zatražila Artukovićevo izručenje. Sama optužba teretila je Artukovića za sve ono što se dogodilo u ratu. Sud se, prema pisanju *Spremnosti*, nije htio opušitati u rasprave političke naravi pa je odbio zahtjev za izručenje. U nastavku teksta započinju ispitivanja svjedoka i daljnje suđenje vezane uz događaje za vrijeme NDH-a. Tekst završava izjavom Artukovića televiziji (koja se prenosila globalno) u kojoj izjavljuje kako vjeruje da će američka demokracijska pravda pobijediti nad nepravdom.³⁶ Sljedeća stranica namijenjena je vijestima iz AHD-a Sydney u kojima se spominju sva slavlja i zbivanja u tom razdoblju. Tekst započinje proslavom Antunova u kojem se govori o svečanoj proslavi tog znamenitog dana na kojem se govor održali tadašnji predsjednik AHD-a Josip Babić i tajnik Fabijan Lovoković. Nakon toga uslijedio je dio posvećen proslavi bajrama gdje je AHD Sydney pripremio, njihovim riječima rečeno, „malu domaću veselicu“ za blagdan njihove braće islamske vjeroispovijesti. U nastavku, započelo je imenovanje predstavnika za Sjevernu Australiju gdje se nalazila veća skupina Hrvata zbog početka sezone sječe šećerne trske koja se odvijala na tom najsjevernijem području.³⁷ Na samom kraju stranice uvršten je i kutak za vjenčane i rođene u kojem se imenom i prezimenom spominju osobe koje su se vjenčale i obitelji koje su dobile pridošlicu. Te će se dvije manje rubrike narednih godina pojavljivati zadnjim stranicama glasila. U ovom broju pojavljuju se dvije nove rubrike: „Pismo Barba Šime“ i „Savjeti i upute“ koje će se također pojavljivati u sljedećim brojevima. Rubrika „Pismo Barba Šime“ zapravo je kolumna namijenjena uredniku glasila, a tekst je pisan čakavskim narječjem kojega je pisao Šime Jerolimov rodnom iz Poljane kraj Zadra, ujedno bivši član HOP-a i AHD-a u Sydneyju.³⁸ Rubrika „Savjeti i upute“ namijenjena je pridošlim Hrvatima kao i svima onima koji namjeravaju doći u Australiju. Ovdje se navodi da se ne moraju

³⁶ Ilić, „Hrv. Izvještajna služba”, 3.

³⁷ Babić, „Viesti iz A.H.D. Sydney”, 4.

³⁸ Jerolimov, „Pismo Barba Šime”, 5.

brinuti oko jezika, već će ga svojom voljom i požrtvovnošću naučiti te im se nudi i mogućnost učenja pomoću večernjih tečajeva, preko dopisivanja i slušanja radio stanica. Kako većinom pristižu mlađi ljudi, njima se savjetuje da svoje slobodno vrijeme iskoriste učeći jezik. U nastavku se, prema obavijestima koje je zaprimio AHD u Sydneyju od mjerodavnih osoba, navodi da država ima namjeru sve novodošle osobe smjestiti u prihvatni logor Bonegilla na barem šest mjeseci, a razlog je samo jedan; osnovno savladavanje jezika. Osobe mogu napustiti logor na svoj račun ili uz pomoć društva odnosno pojedinaca koji im jamči zaposlenje, ali nakon odlaska više nema povratka u prihvatni logor. U sljedećoj točki pod naslovom „Savjeti i upute“ upozoravaju se pridošle obitelji da pri kupnji kuće ili zemljišta budu oprezne kod kupoprodaje te da u što kraćem razdoblju stupe u vezu s advokatom. Upozoravaju kako sve više agenata koji se bave prodajom kuća ili zemljišta varaju svoje kupce, u ovom slučaju pridošlice koji ne poznaju jezik i zakone. U zadnjoj točki savjetuje se da poštuju zakone ove zemlje jer će time najviše koristiti svom hrvatskom narodu. U rubrici „Sydneyjske Vesti“ izdvojeno je nekoliko reklama kao što su: „Cowpasture Service Station“ odnosno poduzeće koje se bavilo popravljanjem automobila, traktora, kamiona i svih ostalih vozila. Druga izložena reklama je „John Raichevich“ odnosno trgovina kontinentalne robe i pića. Proslavama blagdana svetaca važnih Hrvatima *Spremnost* je posvećivala mnogo prostora pa je u ovom broju izvijestila o nekoliko proslava dana sv. Antuna Padovanskog. Posebno je te godine bila značajna „Proslava Hrvatskog Antunova Geelong“ u organizaciji AHD-a Kardinala Stepinca 14. lipnja 1958. godine u West Geelong City Hallu jer ju je otvorio tadašnji tajnik društva Juro Jakovljević koji je kraćim pozdravom pozdravio sve prisutne. Njegov govor išao je ovako: „Draga braćo i sestre, Hrvati i Hrvatice! Odbor Društva Kardinala Stepinca priredilo je ovu proslavu prigodom imendana našeg dragog Poglavnika Dr. Ante Pavelića, a isto tako da se sjetimo mnogo drugih Hrvatskih Antuna, koji su kroz vjekove svoje živote dali i danas još daju za slobodu Hrvatskog naroda“.³⁹ Kasnije nadodaje kako, nažalost, ponovno moraju ovaj dan proslaviti u tuđini, no neka im to ne smeta jer vjeruju da nije daleko dan kada će ga proslaviti u slobodnoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj. Nakon Antunova pojavljuje se sasvim nova rubrika; „Slobodna riječ“ u kojoj Filip Delić, autor i pripadnik mlađeg naraštaja, apelira na svoje vršnjake da ako žele raditi za dobro njihove zemlje i naroda, onda moraju shvatiti ozbiljno kako više moraju pomagati „starijoj braći.“ Iako pridošlice još uvijek nemaju te

³⁹ Uredništvo, „Proslava Hrvatskog Antunova Geelong“, 6.

sposobnosti u radu kao oni stariji koji su tamo boravili već trinaest godina, bilo kakva grana pomoći puno bi im značila.

Nama je svima poznato da se u Sydney-u nalazi društvo AHD, koje radi za hrvatsku stvar i hrvatski narod, svakako uvijek sa istim pozdravom za Dom i Poglavnika Dr. Antu Pavelića. To društvo izdaje novine, kao naše sveobće hrvatsko glasilo, koje ste imali sigurno prilike pročitati. Društvo ne može imati tolike novčane prihode, da samo financira novine, već mi svi moramo pomoći, i to na taj način, da se predplatimo na ove jedine hrvatske novine na ovome području.⁴⁰

To je prvi od mnogih prijedloga kako bi nove pridošlice mogle pomoći „starijoj braći“ u održavanju ne samo glasila nego i budućih aktivnosti AHD-a. „Postanak Hrvata kao naroda“ zanimljiv je naslov smješten na sedmoj stranici. Tekst opisuje kako su se Hrvati zbog političkih motiva u pogledu vjere podvrgavali papi i često nisu znali ni riječ latinskog. Latinski su u ono vrijeme vješto govorili samo svećenici u dalmatinskim krajevima. Spominje se kako je pod papom Inocentom IV. došlo do jednog bitnog sporazuma kada je 1248. godine odobrio upotrebu glagoljice i slavenskoga jezika u bogoslužju u krajevima gdje se već upotrebljavala. Iz ovog naslova može se zaključiti kako su Hrvati u Australiji promicali kulturu i učili mlađe naraštaje njihovoj pripadnosti i povijesti hrvatskog jezika. U rubrici „Hrv. Izvještajna služba“ objavljen je članak o Hrvatskom oslobodilačkom pokretu u kojem autor piše kako oni koji su potpisnici i pripadnici državne vlade u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj smatraju da je vrijeme pojačanja hrvatskog oslobodilačkog rada.

Obzirom na najnoviji razvitak međunarodne političke situacije, mi potpisani pripadnici državne Vlade u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj smatramo pogodnim časom, i prema tome potrebom čim većega pojačanja hrvatskog oslobodilačkog rada, kako unutar hrvatskih narodnih redova i unutar suradnje sa izseljenicima ostalih po komunizmu zarobljenih naroda, tako i prema slobodnim narodima i njihovim političkim predstavnicima.⁴¹

Sljedeća rubrika je „Pismo Uredništvu“ u kojem su objavljeni tekstovi čitatelja u kojima uredništvu daju podršku, svoja mišljenja i naravno financijsku pomoć kako bi se novine mogle nastaviti tiskati. Ujedno se u toj rubrici uredništvo *Spremnosti* zahvaljuje svim pretplatnicima i njihovom povjerenju u ovaj list uz spominjanje poteškoća s kojima se suočavaju i kako im oni „braće i sestre“ najviše mogu pomoći novčano, a zauzvrat ta osoba osigura redovito izlaženje novina. Nakon tog podnaslova slijede dvije manje rubrike, prije spomenute „Traže se“ i

⁴⁰ Delić, „Slobodna rieč“, 6.

⁴¹ Pavelić, „Hrv. Izvještajna služba“, 8.

„Zanimljivosti“. Na zadnjoj i desetoj stranici novina iz kolovoza 1958. nalaze se „Športske viesti“ u kojima su ispisani rezultati utakmica i njihov opis. Utakmice koje su bile odigrane su: Croatia v. Gladesville (3:1) i Croatia v. Varasity (12:0). Nakon domaćih utakmica uslijedile su i sportske vijesti iz svijeta spominjući francusku i englesku ligu, ali i Svjetsko prvenstvo u nogometu koje je osvojio Brazil, dok su drugi bili predstavnici švedske reprezentacije. Nakon sportskih vijesti slijedi rubrika „Mali oglasi“ s reklamama tadašnjih poduzeća.

U prosincu je izdan 5. broj glasila otisnut plavom bojom prigodom Božića, što će se nastaviti i u narednim godinama za brojeve u prosincu.⁴² Za uredništvo *Spremnosti* jedan od temeljnih čimbenika hrvatstva bila je katolička vjera. Stoga članak ispod prvog naslova (otisnutog i na samoj naslovnoj stranici) „Naša vjera u Božić“ opisuje kako su Hrvati taj veliki dan ljudske povijesti u svom jeziku nazvali značajnom i sadržajnom riječju, koja se ne može pronaći u ostalim jezicima, a to je „Božić“.

Hrvati su prihvatili svetu vjeru Isusovu, čim su došli na sunčane obale Jadrana, pa od tada do dana današnjeg Božić je ne samo naš vjerski, već i narodni blagdan.⁴³

Čitajući ovaj tekst može se zaključiti kako autor ponovno obogaćuje kulturu iseljenika i prenosi povijesna zbivanja kako bi se zaintrigiralo one mlađe, ali i podsjetilo one starije. U ovom broju pojavljuje se nova rubrika „Croatia“ pisana engleskim jezikom u kojoj se opisuje povijest i hrvatskog naroda od samih početaka pa sve do 1918. godine s kojom su završili tekst: „Croats already in 1918. commenced to oppose the Serbian yoke and to fight for their national freedom.“⁴⁴ Na kraju je u zagradu stavljena napomena „To be continued“ što znači da se nastavak crtica iz hrvatske povijesti može očekivati u narednim brojevima. To upućuje na to da se novije generacije zainteresiraju za povijest hrvatskog naroda, a možda bi i strancima postalo zanimljivo pa bi se tako povećao broj pretplatnika i smanjila financijska opterećenost. Još jedan članak obrazovnog karaktera je i „Poviest glazbe u Hrvata“ u kojem se navodi da se „glazba kod Hrvata u prvom redu osniva na spoznaji, da je glazba jedini izvor umjetničke [nedostaje riječ], a zatim da je umjetnička glazba, prožeta duhom pučke, izvrsno sredstvo u borbi za osvajanje političke nezavisnosti.“⁴⁵ Nakon toga slijedi upoznavanje čitatelja s glavnim karakteristikama hrvatske pučke glazbe, a to je

⁴² Broj 4. preskočen je zbog toga što ne postoji u arhivu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

⁴³ Ilić, „Naša vjera u Božić“, 1.

⁴⁴ Uredništvo, „Croatia“, 1-2.

⁴⁵ Uredništvo, „Poviest glazbe u Hrvata“, 2.

pojava dvoglasja, s kojom se može usporediti jedino višeglasje ruskog pučkog zbora. U ovom se broju čitateljima čestita 13. Božić u tuđini, a brojem dominira naslov „Talijanski Fašistički Ultra-Imperijalizam i Nezavisna Država Hrvatska“. U tom članku opisuje se kako su talijanski osvajački apetiti bili postavljeni još odavno, u vrijeme ujedinjenja Italije, ali nikada nisu izbili na površinu tako jasno kao u doba Mussolinijeve fašističke ere. Njihova težnja, prema autoru članka, bila je da se hrvatske pokrajine Istre i Dalmacije „otrgnu“ od Hrvatske i prisilno uključe u obnovljeni rimski imperij nove Italije.

Tajnim klauzulama Londonskih ugovora Italiji je priznato pravo na hrvatski dio obale sjevernog Jadrana: ustupljeni su joj na prevaru hrvatski krajevi, a hrvatski narod je trebao platiti cieniu kojom je Italija privučena u ratni tabor protivnika Njemačke i Austro-Ugarske.⁴⁶

Kasnije se navodi kako je oko 80.000 Hrvata s dalmatinskih i primorskih otoka bilo internirano u Italiji te kako je potrebno promatrati hrvatske odnose s Talijanima i talijansku politiku otvorenim očima kako kasnije ne bi došlo do novih iznenađenja, već bi uvijek bili spremni na nove neugodnosti. Na to se nadovezuje članak naslova „Nikad više u Beograd“ koji implicira izreku Stjepana Radića u tekstu ponovno opisanoga kao velikog hrvatskog borca za slobodu, nezavisnost i samostalnost hrvatskog naroda. Tekst opisuje sva velika i bitna zbivanja koja su se Hrvatima događala kada su bili u vezi sa Srbijom i Beogradom. Na kraju teksta stavljena je poruka koja vrlo glasno odzvanja:

Prema tome, gospodi sa Šubarom u Londonu neka bude jasno za sve viece, da je Hrvatski narod sav, osim malobrojnih izroda i slabića, na istoj liniji, koja vodi jednom cilju a to je ponovna samostalna uzpostava SUVREMENE DRŽAVE HRVATSKE.⁴⁷

Pored toga stoji naslov „Tin Ujević“ i treća godišnjica prisjećanja od njegove smrti gdje su objavljeni njegovi tekstovi i sva postignuća i događaji iz života. Na stranici broj pet ponovno se pojavljuje rubrika „Hrv. Izvještajna služba“ u kojoj se opisuju aktivnosti Hrvatskog oslobodilačkog pokreta. Ovaj put spominje se sudjelovanje HOP-a na kongresu Međuameričke Konfederacije za Obranu Kontinenta u Buenos Airesu. Na kongresu su sudjelovale države Sjeverne, Južne i Srednje Amerike (Argentina, Bolivija, Brazil, Costa Rica, Cuba, Chile, Columbia, Urugvaj, Meksiko i mnoge druge), a HOP je zastupao Miljenko Barbarić-Perišić. Sljedeća stranica uz naslov prezentira tri mjesta: Wollongong, Canberru i Hobart u kojima su se osnovala nova

⁴⁶ Pasiy „Talijanski Fašistički Ultra-Imperijalizam i Nezavisna Država Hrvatska“, 3.

⁴⁷Zemunac, „Nikad više u Beograd“, 4.

hrvatska društva i gdje su se prezentirali njihovi ciljevi i zadaće za održavanje Hrvata na okupu i promoviranje kulture i jezika. U ustaljenoj rubrici „Događaji u svijetu“ spominje se smrt pape Pija XII. koji je 9. listopada te godine umro u Vatikanu. U povijesnoj rubrici „Postanak Hrvata kao naroda“ piše se o knezu Tomislavu. Spominje se njegova uspješnost kod povezivanja dalmatinskih gradova i otoka uz Hrvatsku. Kasnije Tomislav sklapa savez s Istočnim rimskim carstvom, a 925. godine okrunjen je za kralja. Članak završava rečenicom: „Pod vladavinom spomenutog kralja mlada hrvatska država počela se je sve više jačati i razvijati“⁴⁸. Nova stranica donosi i novu političku temu pod naslovom „Jugoslavija i zapadna demokracija“, a autor teksta je Miroslav Avdić. Autor se obraća porukom:

Kada se govori o odnosu demokracije sa komunizmom obćenito, treba u prvom redu biti na čistu sa pojmom odnosa novčarskih krugova demokratskih zemalja i političkih života istih država! Ni u jednom slučaju ne bi smjeli interesi privatnog novčarstva zapoviedati interesima države! Političari jedne zemlje morali bi imati vrhovnim zakonom sigurniju i sretniju budućnost naroda. Nažalost, s tim principom se nije na čisto!⁴⁹

Nakon toga ponovno slijedi rubrika „Pismo Barba Šime“ gdje autor Šime Jerolimov šaljivim tekstom i porukama „ćakula“ s uredništvom novina. Stranicu broj 9. zaokupio je naslov „Tko tebe kamenom ti njega kruhom“ gdje se opisuje svibanj 1945. godine kada su Zagrebom u smjeru zapada prolazili posljednji odredi hrvatskih oružanih snaga „dobro naoružani i lijepo obučeni vojnici“, a uz njih i „odrapani četnici“ kojima je hrvatska vlada dozvolila prolaz kroz hrvatski teritorij.

Približavao se je 8. svibanj, Zagreb je proglašen otvorenim gradom. Rusi su već u Berlinu i daljnja borba je bezmislena. Čemu rušiti naš lijepi Zagreb i zato se Zagreb neće braniti. Iz nekih dimnjaka sukljao je dim. Bilo je pretoplo da bi se ložile peći. To su u mnogim ministarstvima i ustanovama spaljivali akte i sve važnije dokumente, da ne padnu neprijatelju u ruku.⁵⁰

Autor opisuje ulazak partizanske vojske u Zagreb 8. svibnja. Opis je poprilično literaran, osobito u dijelu koji opisuje loše kvalitete jedne vojske u odnosu na drugu.

I konačno 8. svibnja u jutro počela je partizanska vojska ulaziti u Zagreb. Zagreb je opustio. Ni čovjeka na cesti. Svi prozori su zatvoreni. Nema svečanog dočeka. Uz zidove kuća, sa jedne i druge strane vukli su se oprezno partizanski vojnici. Odrpani, zablaceni, bez poštene uniforme. Išli su u razmaku jedan za drugim. Još uvijek im je bio strah u kostima pred hrvatskom vojskom, koje više u Zagrebu nije bilo. Zagreb je bio otvoren grad, bez vojne postrojbe i bez

⁴⁸ Uredništvo, „Postanak Hrvata kao naroda“, 7.

⁴⁹ Avdić, „Jugoslavija i zapadna demokracija“, 8.

⁵⁰ Ruskin, „Tko tebe kamenom, ti njega kruhom“, 9.

civilne uprave. U stvari je bio zatvoren grad, jer su se Zagrebčani zatvorili u svoje kuće. To je bio protest protiv neželjenog gosta.⁵¹

Ovaj emocijama nabijen tekst autora pokazuje nezadovoljstvo šalje snažnu poruku nastojeći oblikovati mišljenje Hrvata o razdoblju naglih i velikih političkih promjena u Hrvatskoj. Ovo je još jedan tekst u nizu kojim se novine koriste za održavanje hrvatstva u tuđini. Rubrika „Slobodna rieč“ kao i u prijašnjim brojevima daje prostor čitatelju da se obrati javnosti. Na sljedećoj stranici objavljeno je obraćanje uredništva pod naslovom „Hrvatski Emigranti“. Poziv je to svim emigrantima i zajednicama da zajedničkim snagama i voljom rade na promoviranju Hrvatske i jasnom izrekom daju do znanja kako „Mi hoćemo SVOJU HRVATSKU DRŽAVU“. U tekstu se navodi kako će učiniti hrvatstvu veliku uslugu osnivanjem hrvatskih škola tamo gdje Hrvati žive u zatvorenim skupinama. Nastojeći utvrditi stav o lošoj situaciji u Jugoslaviji, Crkvu se naziva bedemom pred komunizmima te se navodi kako su u Hrvatskoj crkve pune naroda i kako se ne može pronaći slobodno mjesto. Sljedeća stranica donosi „Viesti iz A.H.D.-a“ gdje su izloženi manji podnaslovi kao što su: „Pismo Spremnosti“, „Vjenčani“, „Traže se“ i reklame poduzetnika i poduzeća. Zadnja stranica ovog broja donosi naslov „Zapažanja“ gdje se opisuje otvoreno pismo na engleskom jeziku koje je primilo uredništvo novina napisano za hrvatske starosjedioce u Novom Zelandu.⁵² U nastavku se nadodaje:

U „Otvorenom Pismu“ zatim se napada lažna promiđba Titovog konzula u Novom Zelandu, koji govori o bratstvu, jedinstvu i ravnopravnosti. U vezi ravnopravnosti, navadja se broj današnjih generala, jer od 215 njih na broju svega ima 29 Hrvata, a 162 su Srbi. U diplomatskoj službi ista stvar, sedam Hrvata prema 29 Srbina, a od 24 Generalnih Konzula dva su Hrvata. Tako je isto i sa ostalim položajima i sve u ime bratstva i jedinstva!⁵³

Nakon navedenog postavlja se pitanje što po tom pitanju mogu učini stanovnici Novog Zelanda hrvatskog porijekla? Jedan od primjera je da se odstrani komunistička promidžba u novoj domovini. U nastavku slijedi tekst kojim se može zaokružiti sve navedeno što je pod ovim naslovom rečeno.

Kako mi možemo imati nešto zajedničko s onima. Koji su zarobili Hrvatsku, uništili hrvatski jezik, kulturu i vjeru, jednom riečju, sve što je hrvatsko!? Ne smijemo zaboraviti da se Hrvatska danas nalazi u rukama ne-Hrvata, te naši

⁵¹ Isto.

⁵² Uredništvo, „Zapažanja...“, 12.

⁵³ Isto.

intelektualci su bezpomoćni. Njihove ruke su svezane. Teška ruka komunističke nepravde leži nad hrvatskim narodom. Ne zaboravimo da je komunizam isto toliko opasan Novom Zelandu, kao i samoj Hrvatskoj.⁵⁴

5. Zaključak

Hrvati su poznati po svojim emigracijama diljem svijeta, sam položaj Hrvatske uvijek je bio zahvaćen raznim ratovima, krizama i političkim sukobima. Svugdje gdje su pristizali malim, ali značajnim koracima savladavali su prepreke koju su bile pred njima. Može se reći da je najveći problem bio savladavanje jezika koji se u ono vrijeme nije učio u školama kao što je to danas. U početku okupljali bi se u crkvama, a kasnije u društvima koja su bila namijenjena „olakšavanju“ života doseljenika. Društva poput Australsko-hrvatskog društva organizirala su druženja, manifestacije, osnivala tamburaške zborove, nogometne klubove, a što je najvažnije proširivala bi se u ostala područja gdje su se Hrvati nastanili. Ovaj rad posvećen je istraživanju prvih brojeva časopisa *Spremnost* koji je postignuće spomenutog društva, a njegova namjena bila je očuvanje jezika, kulture i identiteta Hrvata. U radu se istražuju prvi brojevi *Spremnosti* dok su novine još bile mjesečnik. Časopis je 1957. godine osnovao i godinama uređivao hrvatski emigrant Fabijan Lovoković. Bio je neslužbeno glasilo Hrvatskog oslobodilačkog pokreta i propagirao ideju o obnovi Nezavisne Države Hrvatske. To je vidljivo i u odabiru naslova prvoga broja časopisa u čast i slavlje Antunovog odnosno „tri hrvatska velikana: Dr. Ante Starčevića, Dr. Ante Radića i Dr. Ante Pavelića“ koji, prema uredništvu, predstavljaju definiciju hrvatske političke borbe za slobodu i nezavisnost Hrvatske. Pretplatnici su većinom bili starosjedioci koji su zagovarali slobodu hrvatskoga naroda. Već u prosincu odnosno u 5. broju časopisa urednik je uvrstio novi kutak na engleskom jeziku, a tema je bila hrvatska povijest od samih početaka pa do 1918. godine s naglaskom da će se nastaviti u sljedećim brojevima. Postepeno se tako časopis počeo prilagođavati mlađima i strancima kako bi se privukla pozornost, ali i obogatilo njihovo kulturno znanje. Političke teme ipak su dominirale, a u razmatranim brojevima u prvom planu uvijek je bila NDH i Hrvatski oslobodilački pokret odnosno borba protiv komunističkog režima u Jugoslaviji. U analiziranim brojevima dominiralo je nekoliko rubrika, a to su: „Dogadjaji u svijetu“⁵⁵, „Viesti iz

⁵⁴ *Isto.*

⁵⁵ Rubrika „Dogadjaji u svijetu“ pojavljuje se u svim analiziranim brojevima.

A.H.D.-a⁵⁶, „Hrv. Izvještajna služba“⁵⁷ i svojevrsna kolumna „Pismo Barba Šime“⁵⁸. Od navedenih rubrika u službi HOP-a posebno su bile „Dogadjaji u svijetu“ i „Hrv. Izvještajna služba“ koje su prenosile aktivnosti te organizacije te analizirale događaje u svijetu. Urednik Fabijan Lovoković nastojao je uz pomoć časopisa sačuvati hrvatski jezik, kulturu, povijest, ujediniti Hrvate oko Australsko-hrvatskog društva, podupirati osnivanje škola. Ono najvažnije, svim navedenim nastojao je zadržati i očuvati identitet među iseljenim Hrvatima. U tom smislu, može ga se smatrati jednim od začetnika i čuvara kontinuiteta hrvatsko-australske zajednice. Časopis *Spremnost* prestao je izlaziti na pedesetu obljetnicu prvog izdanja, u prosincu 2007. godine. Lovoković je preminuo 28. ožujka 2022. godine u Sydneyju dočekavši ono za što se borio i cijeli život radio, a to je slobodnu Hrvatsku i priznanje njegove prve domovine u Australiji, njegovoj drugoj domovini.

⁵⁶ Rubrika „Viesti iz A.H.D.-a“ pojavljuje se u svim analiziranim brojevima.

⁵⁷ Rubrika „Hrv. Izvještajna služba“ pojavljuje se u brojevima 3. i 5.

⁵⁸ Rubrika „Pismo Barba Šime“ pojavljuje se u brojevima 3. i 5.

6. Literatura

1. Australija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 25. srpnja. 2023.
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=4677>
2. Banović, Branimir. „Potisni i privlačni faktori u iseljavanju iz Hrvatske u Australiju od konca 19. stoljeća do recentnog vremena“. *Migracijske i etničke teme* 6, br. 1 (1990): 7-17.
3. Budak, L. and W. F. Lalic. „Croats in Sydney“. *Sydney's People* 1(3), (2008): 91–101.
4. Filoksera. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 25. srpnja. 2023.
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=19617>
5. Hebrang Grgić, Ivana. „Hrvatske novine u Australiji početkom 1930-ih godina: načini provođenja i izbjegavanja cenzure.“ *Vjesnik bibliotekara Hrvatske* 65, br. 1 (2022): 273-298.
6. Ilić, Mijo. *Hrvatski oslobodilački pokret*. Završni rad, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija, 2022.
7. Lovoković, Fabijan. *Hrvatske zajednice u Australiji: nastojanja i postignuća*. Kingsgrove, Australija: Središnji odbor hrvatskih društava Australije, 2010.
8. Škvorc, Boris. „Australijski Hrvati: mitovi i stvarnost. Rasprave i eseji o hrvatskoj emigrantskoj književnosti, egzilantima i imaginarnoj Hrvatskoj.“ *Migracijske i etničke teme* 21, br. 4 (2005).
9. Tkalčević, Mato. *Povijest Hrvata u Australiji*. Melbourne: Hrvatski svjetski kongres u Australiji, 1999.
10. Vukić, Ina. „Povijest Hrvata u Australiji i njihovih potomaka i za žene i muškarce najpopularnija zanimanja su bila: radnici, težaci, pomorci, ugostitelji, voćari, vinari, ribari“. *Matis*, 2020. Pristupljeno: 25. srpnja 2023., <https://matis.hr/dogadanja/povijest-hrvata-u-australiji-i-njihovih-potomaka-i-za-zene-i-muskarce-najpopularnija-zanimanja-su-bila-radnici-tezaci-pomorci-ugostitelji-vocari-vinari-ribari/>

Novinski prilozi iz časopisa *Spremnost*

1. Avdić, Miroslav. „Jugoslavija” i zapadna demokracija”, *Spremnost*, stranica 8., prosinac 1958.
2. Babić, J. „Viesti iz A.H.D. Sydney”, *Spremnost*, stranica 4., kolovoz 1958.
3. Delić, Filip. „Slobodna rieč”, *Spremnost*, stranica 6., kolovoz 1958.
4. H. H. „Na putu čast.i i slobode”, *Spremnost*, stranica 2., lipanj, 1958.
5. Ilić, Andrija. „Hrv. Izvještajna služba”, *Spremnost*, stranica 3., kolovoz 1958.
6. Ilić, Andrija. „Hrvatsko Antunovo“, *Spremnost*, stranica 1., lipanj 1958.
7. Ilić, Andrija. „Naša vjera u Božić”, *Spremnost*, stranica 1., prosinac 1958.
8. Ilić, Andrija. „Ostajemo vjerni oporuci Stjepana Radića“, *Spremnost*, stranica 1., kolovoz 1958.
9. Jerolimov, Šime. „Pismo Barba Šime”, *Spremnost*, stranica 5., kolovoz 1958.
10. Pasiy. „Talijanski Fašistički Ultra-Imperijalizam I Nezavisna Država Hrvatska”, *Spremnost*, stranica 3., prosinac 1958.
11. Pavelić, Ante. „Hrv. Izvještajna služba”, *Spremnost*, stranica 8., kolovoz 1958.
12. Ruskin. „Tko tebe kamenom, ti njega kruhom“, *Spremnost*, stranica 9., prosinac 1958.
13. Uredništvo. „Croatia“, *Spremnost*, stranica 1-2., prosinac 1958.
14. Uredništvo. „Dogadjaji u svijetu”, *Spremnost*, stranica 2., kolovoz 1958.
15. Uredništvo. „Dogadjaji u svijetu”, *Spremnost*, stranica 3., lipanj 1958.
16. Uredništvo. „Postanak Hrvata kao naroda“, *Spremnost*, stranica 7., prosinac 1958.
17. Uredništvo. „Poviest glazbe u Hrvata”, *Spremnost*, stranica 2., prosinac 1958.
18. Uredništvo. „Proslava Hrvatskog Antunova Geelong”, *Spremnost*, stranica 6., kolovoz 1958.
19. Uredništvo. „Sloga i Demokracija”, *Spremnost*, stranica 3., lipanj 1958.
20. Uredništvo. „Zapažanja...”, *Spremnost*, stranica 12., prosinac 1958.
21. Zemunac. „Nikad više u Beograd“, *Spremnost*, stranica 4., prosinac 1958.